

Олена РОМЦІВ

Національний університет “Львівська політехніка”,
доцент кафедри теорії права та конституціоналізму
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
кандидат юридичних наук, доцент
olena.i.romtsiv@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-3776-7120

ДО ПИТАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ З РОСІЄЮ

<http://doi.org/10.23939/law2024.43.209>

© Ромців О., 2024

Ця наукова стаття присвячена актуальним питанням відновлення та модернізації України в післявоєнний період, дослідженню стратегій відбудови і реконструкції економічних та соціальних структур в областях України, що зазнали руйнівного впливу внаслідок війни з росією. Дослідження базується на аналізі досвіду інших країн, що зазнали подібних випробувань, а також на вивченні успішних практик та можливих невдач у реалізації відновлювальних заходів. Робиться акцент на важливості співпраці між різними рівнями управління, громадськими ініціативами і міжнародною підтримкою для досягнення ефективних та стійких результатів.

Стаття спрямована на здійснення практичного внеску у розв’язання проблем відновлення після військового конфлікту та на розширення теоретичного розуміння впливу військових конфліктів на суспільство та економіку. Стаття спрямована на розв’язання низки проблем, пов’язаних із відновленням областей України після військового конфлікту з росією. Однією з основних проблем є руйнування економічних та соціальних структур у зазначених областях, що потребує ретельного аналізу та стратегічного планування для їх ефективного відновлення.

Важливим викликом є також необхідність визначення оптимальних стратегій відновлення, які враховували б унікальні вимоги кожного регіону і сприяли б швидкому та стійкому відновленню. Проблема також полягає у забезпеченні співпраці між різними рівнями управління, громадськими ініціативами та міжнародними партнерствами для досягнення синергії і максимізації результатів.

Дослідження також має враховувати важливість відновлення інфраструктури, адаптації суспільства до нових умов, а також розглядати соціально-економічні наслідки конфлікту та їх вплив на розвиток регіонів. Така постановка проблеми дає змогу глибше розуміти складні виклики та шукати ефективні стратегії для відновлення після військового конфлікту.

Ключові слова: відновлення, реконструкція, стратегії, аналіз, виклики, перспективи, економічне відновлення, інфраструктура, міжнародна підтримка.

Постановка проблеми. У зв’язку зі складною ситуацією, що виникла внаслідок військового конфлікту з росією, питання відновлення та реконструкції областей України стали актуальними та невідкладними. Зазначений конфлікт не лише призвів до непоправного руйнування економічних та

соціальних структур в окремих регіонах України, але й викликав потребу в системному вивченні оптимальних стратегій відновлення та ефективного управління цим процесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Темі відновлення території України після війни з росією були присвячені роботи таких авторів: С. Корольока, О. Комарової, Н. Петрук, М. Трофименка, Д. Михальова, М. Гуменюка та інших. Незважаючи на це, питання щодо відновлення території України після війни з росією залишається недостатньо вивченим, що потребує узагальненої сформульованості.

Метою статті є аналіз стратегій відновлення і реконструкції економічних та соціальних структур в областях України, що постраждали від війни з росією. Стаття має за мету розширити теоретичне розуміння впливу військового конфлікту на процеси відновлення та сприяти практичній реалізації стратегій відновлення в умовах постконфліктної ситуації.

Виклад основного матеріалу. Війна України з росією триває, і попри всі оптимістичні чи, навпаки, песимістичні прогнози достеменно невідомо, коли вона закінчиться. Але з вірою у найшвидшу перемогу про плани відбудови України варто говорити уже зараз. Тому 21 квітня 2022 року Указом Президента України було утворено Національну раду з відновлення України від наслідків війни [1].

Це консультативно-дорадчий орган, основними завданнями якого є:

- розробка стратегічних ініціатив, проєктів документів, прийняття і реалізація яких є необхідними для ефективної роботи та відновлення України у воєнний і післявоєнний періоди;
- напрацювання пропозицій щодо пріоритетних реформ, впровадження яких є необхідними у воєнний та післявоєнний періоди;
- підготовлення плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України, який має враховувати модернізацію та відновлення енергетичної інфраструктури, військово-промислового комплексу, соціальної, комунальної, медичної, житлової, транспортної, виробничої інфраструктури, військової інфраструктури, зв'язку;
- розроблення плану заходів перезапуску та розвитку економіки, заходів з підтримки вразливих верств населення, сімей з дітьми, осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок війни, збереження та відновлення об'єктів культурної спадщини, подолання безробіття тощо [1].

До складу Національної ради з відновлення України від наслідків війни входять винятково представники Офісу Президента, Верховної Ради України та Уряду. Проте до складу робочих підгруп Ради запрошують і представників громадськості, провідних вітчизняних та міжнародних експертів, фахівців у відповідних сферах. Сподіваємося, що влада дослухатиметься до їхніх порад.

Слушною є думка експертів, які пропонують створити Міжнародну агенцію для відбудови України. Цей орган має мати чіткі терміни існування, бути автономним у прийнятті рішень і водночас бути афілійованим з ЄС. Ця агенція буде консультувати Україну під час відновлення і стежити, щоб гроші йшли за призначенням. Тобто вона може існувати паралельно з Національною радою, щоб допомагати їй [2].

Безперечно, війна в Україні – це катастрофа світового масштабу, проте, з другого боку, вона відкриває певне вікно можливостей, зокрема залучення світових експертів різних галузей до відновлення та модернізації країни.

Першочерговим, що потребуватиме відновлення після завершення воєнних дій, є об'єкти критичної інфраструктури (енергетика, залізничне сполучення, дороги, газопостачання, водогони тощо). Важливим завданням є забезпечення хоча б тимчасовим житлом тих, хто його втратив, а також відбудова шкіл та лікарень. Частково це можна починати робити ще до завершення війни – мовиться про відновлення територій, звільнених від окупації. Звичайно, що на перших етапах Україна не зможе

обійтися без залучення великої кількості гуманітарної допомоги. Надалі держава і партнери будуть спрямовувати зусилля на відновлення економіки загалом і її стабільне зростання.

У липні 2022 року було створено проєкт плану відтворення економіки України після війни [3]. Збитки були оцінені щонайменше в 750 млрд дол. США (з яких 350 млрд дол. – на відтворення та відбудову, а 400 – на майбутні покращення інфраструктури). Проте наразі вже збитки становлять понад 1 трлн доларів США. Так, станом на березень 2023 року, прямі втрати економіки України становили 143,8 млрд дол. США, з яких: 37,3 % (53,6 млрд) – це пошкодження та руйнування житлових будинків; 25,2 % (36,2 млрд) – втрати інфраструктури; 7,86 % (11,3 млрд) – втрати бізнесу; 6,05 % (8,7 млрд) – втрати аграрного сектору.

Якщо робити аналіз втрат за регіонами України, то зрозуміло, що найбільше постраждали прифронтові території, зокрема: Донецька, Луганська, Запорізька, Херсонська, Харківська, Чернігівська, Миколаївська, Дніпропетровська, Сумська та Київська області. Тобто це області, які вважалися одними з найбагатших областей України, де була найбільше розвинена промисловість, де розміщувалися найбільші та найприбутковіші підприємства. А сьогодні вони перебувають під окупацією або ж у зоні бойових дій [4]. В цьому полягає основна проблема відтворення економіки України.

У червні 2023 року в рамках Ukraine Recovery Conference 2023 український Уряд, бізнес та міжнародні партнери представили стратегічне бачення відбудови України, зокрема й роль приватного сектору. Так, потреби України на відновлення та реконструкцію оцінили в безпрецедентні для світу 411 млрд дол. США. Водночас у 2024 році Україна терміново потребує принаймні 14 млрд дол. на такі проєкти, як розмінування територій, відновлення житлової, енергетичної, критично важливої та соціальної інфраструктури, базових послуг для найбільш вразливих верств населення [5].

Зрозуміло, що на сьогодні можливості наявних джерел фінансування значно поступаються потребам України. А тому треба розумно та стратегічно правильно розставляти пріоритети – що саме є першочерговим та найважливішим для України у довгостроковій перспективі [5].

На сьогодні можливими та найбільш реальними джерелами фінансування повоєнної відбудови, на які розраховує Україна, є такі:

- допомога міжнародних фінансових організацій (МФО);
- кошти приватних фондів;
- заморожені активи РФ.

Також позитивно на відновлення економіки України вплине повернення додому хоча б половини українців, які сьогодні перебувають за кордоном. Але для цього держава повинна щонайменше гарантувати безпеку для життя та здоров'я людей, відновити пошкоджене або побудувати нове житло; забезпечити роботою та створити сприятливі економічні умови ведення бізнесу на території України.

Цілком очевидно одне – відновлення території країни після війни є складним завданням, що потребує інтегрованого підходу та співпраці різних секторів суспільства. Тому можна виокремити декілька основних напрямів реконструкції території України в умовах поствоєнного періоду, а також практичних рекомендацій для ефективного та стійкого відновлення областей, які постраждали внаслідок війни з росією:

1. Економічне відновлення:

- Стабілізація політичної ситуації: забезпечення стабільності та ефективного управління для покращення ситуації в країні.
- Правова реформа: розробка та впровадження правових реформ для покращення судової системи та гарантування прав людини.

Соціальне відновлення:

- Психосоціальна підтримка: надання психосоціальної підтримки для населення, щоб подолати травми та стреси, які виникли внаслідок війни.
- Освіта та навчання: забезпечення доступу до якісної освіти та навчання для дітей та дорослих, щоб сприяти відновленню суспільства.

Інфраструктурне відновлення:

- Психосоціальна підтримка: надання психосоціальної підтримки для населення, щоб подолати травми та стреси, які виникли внаслідок війни.
- Освіта та навчання: забезпечення доступу до якісної освіти та навчання для дітей та дорослих, щоб сприяти відновленню суспільства.

Правова та політична реформа:

- Стабілізація політичної ситуації: забезпечення стабільності та ефективного управління для покращення ситуації в країні.
- Правова реформа: розробка та впровадження правових реформ для покращення судової системи та гарантування прав людини.

Міжнародна співпраця:

- Залучення міжнародної допомоги: співпраця з міжнародними партнерами та організаціями для отримання допомоги та технічної підтримки.
- Дипломатичні зусилля: залучення міжнародних дипломатичних зусиль для мирного врегулювання конфлікту та відновлення стабільності.

Екологічне відновлення:

- Охорона природи: здійснення заходів для охорони природи та відновлення екологічної рівноваги на постраждалих територіях.

Участь громади:

- Активна участь громад: залучення громадян до процесів відновлення, врахування їхніх потреб та думок.

Висновки. Відновлення території України після війни – завдання великого значення та відповідальності, яке потребує об'єднання зусиль усіх секторів суспільства, міжнародної співпраці та науково-експертного підходу. Успіх у цьому напрямку зумовлений не лише відновленням інфраструктури та економіки, але й створенням підтримувального середовища для психологічного та соціального відновлення громадян.

Розбудова нового життя на зруйнованих землях потребує комплексного підходу до розв'язання проблем, пов'язаних з економікою, соціумом, освітою та інфраструктурою. Залучення міжнародної співпраці та допомоги є основним чинником для вдосконалення та прискорення цього процесу.

Важливо пам'ятати, що відновлення – це не лише відновлення фізичних структур, а й будівництво майбутнього, заснованого на принципах миру, справедливості та рівності. Україна, переживаючи труднощі війни, може стати прикладом для світу, як справлятися з випробуваннями та відновлювати територію, зберігаючи свої цінності та гідність. Тільки спільними зусиллями ми зможемо побудувати стійке, справедливе та квітуче майбутнє для всіх громадян України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Указ президента України “Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни”. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>
2. Відбудова України після війни: хто, як і за чиї гроші URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/19/687200/>
3. Ukraine's national recovery plan. National Recovery Council. 2022. URL: https://uploadssl.webflow.com/621f88db25fbf24758792dd8/62c166751fcf41105380a733_NRC%20Ukraine's%20Recovery%20Plan%20blueprint_ENG.pdf
4. Комарова О., Петрук Н. Найбагатші та найбідніші регіони України: рейтинг за розмірами доходів. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/reityng-regiony-ukhainy-naybagatshynaybidnishy/30805606.html>
5. Відбудова України після війни: що варто зробити вже зараз? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/10/17/705238/>

REFERENCES

1. *Ukaz prezidenta Ukrainy "Pytannia Natsionalnoi rady z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny"* [Decree of the President of Ukraine "Issues of the National Council for the Recovery of Ukraine from the Consequences of the War"] URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> [In Ukrainian].
2. *Vidbudova Ukrainy pislia viiny: khto, yak i za chyi hroshi* [Reconstruction of Ukraine after the war: who, how and for whose money] URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/19/687200/> [In Ukrainian].
3. *Ukraines national recovery plan. National Recovery Council*. 2022. URL: https://uploadssl.webflow.com/621f88db25fbf24758792dd8/62c166751fcf41105380a733_NRC%20Ukraines%20Recovery%20Plan%20blueprint_ENG.pdf [In English].
4. Komarova, O., Petruk, N. *Naibahatshi ta naibidnishi rehiony Ukrainy: reitynh za rozmiramy dokhodiv. Radio Svoboda* [Naibaatsi and the Poorest Rayoni of Ukraine: Income Rating. Radio Liberty] URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/reityng-regiony-ukhainy-naybagatshynaybidnishy/30805606.html> [In Ukrainian].
5. *Vidbudova Ukrainy pislia viiny: shcho varto zrobyty vzhe zaraz?* [Rebuilding Ukraine after the war: what should be done now?] URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/10/17/705238/> [In Ukrainian].

Дата надходження: 29.07.2024 р.

Olena ROMTSIV

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Associate Professor of the Theory of Law
and Constitutionalism Department,
Ph.D. in Law, Associate Professor
romtsivolena@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3776-7120

ON THE ISSUE OF RESTORING UKRAINE AFTER THE WAR WITH RUSSIA

This research article is devoted to the topical issues of restoration and modernization of Ukraine in the post-war period, the study of strategies for the restoration and reconstruction of economic and social structures in the regions of Ukraine that have been devastated by the war with Russia. The research is based on the analysis of the experience of other countries that have experienced similar challenges, as well as on the study of successful practices and possible failures in the implementation of recovery measures. The paper emphasizes the importance of cooperation between different levels of government, civic initiatives, and international support to achieve effective and sustainable results.

The article aims to make a practical contribution to solving the problems of recovery after a military conflict and to expand the theoretical understanding of the impact of military conflicts on society and the economy. The article is aimed at solving a number of problems related to the restoration of Ukrainian regions after the military conflict with Russia. One of the key problems is the destruction of economic and social structures in these regions, which requires careful analysis and strategic planning for their effective recovery.

An important challenge is also the need to identify optimal recovery strategies that take into account the unique requirements of each region and promote rapid and sustainable recovery. It is also a challenge to ensure cooperation between different levels of government, community initiatives and international partnerships to achieve synergies and maximize results.

The study should also take into account the importance of rebuilding infrastructure, adapting society to the new conditions, and consider the socio-economic consequences of the conflict and their impact on regional development. This formulation of the problem allows for a deeper understanding of the complex challenges and the search for effective strategies for recovery from military conflict.

Keywords: recovery, reconstruction, strategies, analysis, challenges, prospects, economic recovery, infrastructure, international support.